

pobude, predlogi, razmišljanja Sveta za turizem

OCENJEVANJE SE JE PRIČELO

Osat se je poboljšal

Res je, da se poletje nagiba proti koncu, pa je bilo na našem prvem letošnjem ocenjevanju jasno, da nismo še ničesar zamudili. Morda smo se izognili pretirani vročini in poletnemu mrtvilo po krajevnih skupnostih, ko so skorajda vsi še na dopustih.

Že v eni zadnjih števil glasila smo z veseljem ugotovili, da sta se prijavi kar dva »prejemnika osatov«. Lahko pripišemo, da tako naša akcija počasi, pa vendarle zanesljivo dobiva prave oblike začetne poti. Torej popraviti se in potem ponovno štartati! Štartalimo v Kozarjah. Deževje prejšnjega dne je napravilo svoje. Ko smo omenjeni krajevni skupnosti pred dvema letoma podelili osat smo pripisali, da je najbolj zanemaren del prav pod železniško progo. Danes ji pravijo Podvozna pot, starejši krajanji pa poznajo ta predel pod imenom Komarjeva vas. Takrat smo objavili še dve fotografiji, ki sta zanemarnost le še potrjevali. Izvedeli smo, da je bilo v samem kraju veliko ogorčenosti, torej je članek vendarle imel dober vpliv na ureditev okolice.

Ogled smo opravili ponovno. Če bi govorili o izjemni urejenosti bi preveč lagali. Lahko pa trdimo, da je viden velik premik. Hiše postajajo vse bolj urejene, okolica je očistena. Videti je še veliko zanemarnjenih jarkov, ki so po vsej verjetnosti nikogrnja last. Zanimivo je videti vrsto hiš, kjer se natanko vidi, da nekdo skrbi za okolico in vsi ostali ga posnemajo, na drugi strani pa je ostala neočistena vrsta hiš, kjer se košatijo velike stavbe, z še večjimi ograjami, za ograjo pa lahko najdeš vsakršno nesnago. Ali je tudi ta del nikogrnja last?

Razočarani pa smo nad gostilno »Niko«, oziroma natančneje nad »bujno ograjo«, ki meji njegovo hišo med ulico. Je nekakšna mešanica plevela in robidovja, kar deluje za gostilno izredno neestetsko in je očem še veliko bolj izpostavljena.

Ostali del krajevne skupnosti je na splošno vzorno urejen in jasno se vidi, da je med krajinami skrb za čisto okolico zelo prisotna.

Omenjena ocena pa nikakor ni primerljiva z oceno krajevne skupnosti Iška vas, kjer varstvu okolja še posebno skrb posveča Turistično društvo. Vse bolj pa se jasno vidi, da TD ob koncu leta le poskrbi za podelitev plaketa za najbolj urejeno hišo. Krajinami sami dobesedno tekmujejo v urejenosti dvorišč in vrtov.

Najbrže ne bi storila prav nič narobe, če bi enostavno prepisala lanskoletni članek. Kazalo bi pripisati, da so lipe v tem času postale še bolj košate, da so ljudje še bolj prijazni. Ko smo postajali na sredini vasi, nas je sprejela ženica, ki »ima na skrbi« cvetlično gredo ob največji lipi v vasi. Torej je jasno, da je zavest imeti urejeno okolje prisotna od najstarejših pa vse do najmlajših prebivalcev. Ponosni so lahko na idilično vasico pod Krimom, kamor bi morali vsi večkrat zaiti. Morda bi potem tudi mi bolj skrbeli za naše okolje.

MOJCA ČERNE

NA OBISKU NA KMETIJAH ODPRTH VRT

Vabljeni otoki samotnih bregov

»Kaj, v časopis da bi me radi dali?« se je čudil gospodar Ludvik Rus v svoji prostorni, s stiliziranim lesenim stropom opremljeni hiši na visokem špilju, ko sem onega nedeljskega popoldne zarožljaj pred njim z beležko in fotoaparatom. »O, pa saj nisem edini, ki ima kmetijo odprtih vrat, takšnih je tod okoli še nekaj.«

Ludvik Rus je prava kmečka grča polhograjskega hribovja. Ujet v svoja bregovnata brezpotja, daleč ven

Vrata Ludvika Rusa so vsakomur odprta

iz doline in ob poti, po kateri se komajda prigrizejo traktorji, vztraja na svoji kmetiji in ni mu kaj prida mar, če celo mnogi iz doline beže v tovarne za lažjim zaslužkom.

»Največja težava tu gori je vsekakor breg,« pravi Ludvik. »Človek ne more delati s stroji tako kot bi rad. Še sreča, da imam sinova, ki mi popoldne po službi pomagata.«

Vendar pa Ludvik ni kaj dosti okleval, ko so ga pobarali, da bi vrata svoje domačije odprl tudi mimoidočim hribovalcem. Ve, da je odprtost in gostoljubnost v odmaknjenih hribovih vsaj tako potrebna kot dobri stroji. Tako je od letos pomladi na njegovi kmečki mizi tudi vpisna knjiga s štampiljko za vse, ki jih primami nova polhograjska planinska pot ali se kako drugače radi odpravijo v te hribe. »Do zdaj še ni bilo takega posebnega navala,« pravi. »Menda jih bo več prišlo oktobra. Morda tudi pozimi, ko bo sneg in bo vse sililo na smučanje. Za zdaj pa prihajajo v glavnem le čez vikend. No, vsakomur, ki pride, postrežemo, le mora se seveda prej najaviti, kajti sicer nas lahko dobi kje zunaj pri delu. Tega pa ne bi radi.«

Na dobro malico h kmetu Trobcu

Lep kos edinstvene hribovske idilike smo našli tudi čisto na drugem koncu zaloške ali srednjeveške doline, če hočete, pri kmetu Alojzu Trobcu. Fičko ljubeznive Srednjeveščanke Mimi, ki se mi je ponudila, da me popelje k njemu, je komajda premagoval strmi breg in v pajčevini razjedenih kolovozov smo le stežka našli pravo pot. Zato pa je pogled na Trobčevo domačijo in njegovo idilično okolico, do katere smo se prigrizli, že hip nato poplačal ves trud. Pod zajetno zgradbo z majhno vgrajeno kapelico je sameval pristni kozolec-toplar in bil je tudi čebelnjak in obilo sadnega drevja in prečudovit pogled na Črni vrh in Dednik, nekje v bregu pod hišo pa so se kot na kaki planšarski razglednici melanholično pasle krave.

»Nekaterim se zdi tu gori kar lepo,« je potrdila idilični naravni ambient tudi Trobčeva mama Francka, ko smo sedeli ob dobri domači salami v njihovi kuhinji, medtem ko je bil sin Alojz z družino na Planini. »Se zlasti všeč je lovem. Vendar pa mislim, da kmetija odprtih vrat tu gori ne bo kaj prida nesla. Predaleč smo od naselij. Za zdaj ljudje le bolj malo prihajajo, v glavnem le osamljeni izletniki. Vendar pa vsakomur, ki pride, postrežemo. Gostje se zlasti pohvalijo našo salamo, medtem ko s kosilom do zdaj še nismo postregli. Sicer pa tako ali tako o vsem odloča Alojz, sama se z vso to turistično stvarjo ne maram kaj dosti ukvarjati.«

Frančiška ima gotovo nemalo drugega dela čez glavo. V hlevu imajo, kot pravi, okoli dvajset glav živine in enega konja in to terja obilo skrbi od jutra do mraka. Včasih, ko še ni bilo traktorjev, so imeli pri hiši več konj. Tudi vole. Toda to je že davno, kakor je daven in pozabljen tudi čas, ko je bil tu gori tudi navadni kruh še pravi praznik.

BRANKO VRHOVEC

Domačija Alojza Trobca nudi tudi čudovit razgled

Ob problemih je v Tomišlju marsikaj urejeno

Krajevna skupnost Tomišelj leži na južnem obrobju barja. Del njenega ozemlja sega visoko v severna pobočja Krima, pod katerim so naselja Tomišelj, Brest, Strahomer in Vrbljenje. V njih živi 874 prebivalcev. Krajevna skupnost je med manjšimi. Ima podobne težave in tudi rešuje jih podobno, kot druge vaške skupnosti. O problemih in uspehih smo se pogovarjali z Marjanom Zagarjem, ki je že drugo mandatno dobo predsednik sveta krajevne skupnosti.

– Problemov je v teh časih dovolj, kateri je trenutno najbolj pereč?

Že nekaj let skušamo predati naš krajevni vodovod v upravljanje Mestnemu vodovodu. Upravljanje z njim je za tako majhno krajevno skupnost res breme, saj v naših vajah ni niti enega strokovnega delavca s tega področja. Vse težave so se pričele z izgradnjo Vodarne Brest leta 1983. Do takrat so upravljale s skupnim vodovodom tri krajevne skupnosti: Ig, Iška vas in naša. Ta vodovod zaradi naglega povečanja porasta prebivalstva ni imel dovolj vode. Voda je bila večkrat oporečna, o čemer je vaš častnik veliko pisal. To so bili tudi razlogi s katerimi smo uspeli tomišelski del vodovodnega omrežja priključiti na vodarno Brest, saj ta leži prav v središču skupnosti. Vendar Mestni vodovod, ki upravlja vodarno, ni hotel prevzeti v upravljanje še našega vodovodnega omrežja. Tako je ostalo upravljanje na naših razmerah – Mestni vodovod nam je zaračunal vodo po vodomernu in nam ni priznal 30 odstotkov za izgubljeno vodo, kar je sicer običaj. Čeprav smo odjemalcem vode zaračunavali vedno nekaj višjo ceno, kot jo je svojim odjemalcem zaračunaval Mestni vodovod, je bila razlika med zaračunano vodo in pobrano vodo precejšnja. Naš dolg je raste, ker je bila izguba v omrežju zaradi starosti vodovoda velika. V nekaj letih smo uspeli sanirati okoli 1100 m cevi, zbrati podatke za kataster in urediti še nekatere druge dokumente. Za naše razmere smo opravili veliko delo. Ostaja pa dolg. V mesecu juliju nam je Mestni vodovod z izvršbo blokirajl žiro račun, s tem pa je blokirano tudi normalno delo krajevne skupnosti. Seveda smo za pomoč prosili občino in komunalno skupnost. Upamo, da bomo problem skupno rešili še ta mesec in predali upravljanje vodovoda.

– Kako vodarna vpliva na razvoj krajevne skupnosti?

V krajevni skupnosti se zavedamo, da je izgradnja vodarne prinesla napredek v naše vasi. Uredili smo odvoz smeti in dobili bomo kanalizacijo. Tu pa se zopet zatika zaradi velikega prispevka za priključitev, ki gre na rovaš slabega dela pri izgradnji primarnega voda. Potrebni bodo ponovni izkopi, ker niso urejeni priključki.

Vodarna je v nekaj letih prinesla napredek, ki ga podobne vaške skupnosti doživljajo v več desetletjih. Še posebej v današnjih časih je cena visoka, pa naj si bo v denarju ali v prostovoljnem delu. Tu so še največje pri gradnji, kmetovanju in drugem.

– Pa vendar nimate samo problemov?

V letošnjem letu smo dokončali izgradnjo javne razsvetljave, ki smo jo gradili po delih dve leti. Prispevali

smo v denarju in še več v prostovoljnem delu. V gradnji je most v Tomišlju. Končan bo še ta mesec. Če bodo razmere v strugi hudorne Iške dopuščale bomo še letos obnovili tudi brv na poti na pokopališče. Pretežni del finančnih sredstev iz letnega načrta prispeva komunalna skupnost, del naša krajevna skupnost, dogovarjamo pa se še z območno vodno skupnostjo za ureditev struge. Skupaj s konjerskim društvom urejamo večnamenski prostor na vaški gmajni med Vrbljenjem in Strahomerjem. Zdj uravnavamo in čistimo teren, vse s prostovoljnimi delom. Ta prostor bo služil za družbene, gospodarske, športne in druge namene in je v naši krajevni skupnosti zelo potreben. Spomladi smo s prostovoljnimi delom posuli poljske poti in še bi se kaj našlo.

– Kako vam to uspeva?

Mislim, da tako kot v drugih vaških krajevnih skupnostih. Realno načrtujemo, sodelujemo z občino in interesnimi skupnostmi, predvsem pa ljudje veliko prostovoljno delajo.

J. K.

V poletnih mesecih na Brezovici

V prvi polovici junija je bil na ombočju naše občine avtoralji, ki ga je organiziral Zdrženje šoferjev in avtomobilov – ZSAM Dolomiti. Cilj tekme je bil na Brezovici. Sekciji ZSAM Brezovica je bila zaupana zaključna prireditev: streljanje z zračno puško, ki je bilo sestavni del avtoralji; proglasitev zmagovalcev in po končanem programu zabava. Prireditelj je povsem uspel.

Balinarski športni klub Radna in Krajevna organizacija ZB Brezovica sta v počastitev Dneva Borca, 5. julija organizirala tradicionalni balinarski turnir. Sodelovalo je 16 ekip z Gorenjske, Primorske, Ljubljane in okolice. Turnir je trajal ves dan. Z lepo igro in vedrim razpoloženjem so bili zadovoljni tudi gledalci – ljubitelji balinjanja. Turnir so finančno podprle delovne organizacije s praktičnimi darili za srečolov in sicer: Avtohiša, Slovenijaavto, Tovil, obrtnik Hudohmet s svojimi izdelki »krokodil« in še drugi iz Ljubljane. Vsem za pomoč in dobro voljo iskrena hvala!

Samo teden kasneje je tukajšnje prostovoljno gasilsko društvo priredilo veliko vrtno veselico. Prireditelj je bila številčno zelo obiskana. Za vedro razpoloženje je poskrbel zabavni ansambel z domačimi vižami. Tudi tokrat so se gasilci izkazali.

Brezovčani pa se niso samo zabavali, ampak tudi delali. Odbor za izgradnjo telefonskega omrežja, ki je zelo aktiven, je v začetku avgusta pričel z izkopi in polaganjem kablo za telefonsko omrežje.

Trenutno je akcija v polnem teku. Krajin pridno pomagajo in bodo dela pravočasno končana. Zanimanje za telefonske priključke je izredno. Krajin so finančne dajatve še skoraj 100 odstotno poravnali.

Vzporedno s tem teče akcija za sanacijo vodovodnih zajetij, kajti voda je postala na Brezovici problem številka ena. Večina gospodinjstev je v popoldanskih urah brez vode. Zajetja so stara in iztrošena. Dotok vode iz mestnega vodovoda je zaradi premajhnega premera cevi nezadosten. Vse to terja takojšnje ukrepanje. KS se trudi, da bi s pomočjo občine in drugih organov rešila ta problem, ki se že dolgo vleče in povzroča med krajin negotovost. Pripravljalna dela so v polnem teku. Urečeno je cestišče do zajetja Radna za dovoz gradbenega materiala. Ravno tako so v teku priprave za dokončanje del na zahodnem vodovodu. V kolikor bodo še pravočasno zbrana tudi finančna sredstva, bodo dela pravočasno opravljena.

Tone Slobodnik

IZ ROBA

O Robu in njegovi zanimivi okolici

Naša občina premore veliko lepih krajev, ki so znani po svojih značilnostih, mi pa vas danes seznanjamo z nekaterimi v naši KS, ki so vredni pozornosti in obiska.

Vas Veliki Osolnik je od Rašice oddaljena približno 3 km, leži na 710 m visokem hribu na izrazito kmetijskem predelu, zadovoljivo obljudena, prebivalci so gostoljubni in razgled z vasi prekrasen.

Iz časa NOB je znana Krvava peč, ki je bila zaradi svoje naravne lege zatočišče prvih aktivistov in borcev in čisto priča bojem, ki so se odvijali po obsežnih gozdnih predelih Mokra in Mačkovca.

Svojo pripadnost NOB je prebivalstvo kruto plačalo, ugasnila so mnoga človeška življenja, dvakratni požig vasi in izselitev. Ta usoda je doletela tudi nižje proti Iški ležečo vas Bukovec. Plen oganja pa je takrat postalo še veliko vasi naše KS. Naj nam to ne ostane v pozabi, zlasti pa spomin na krvave žrtve padlih borcev in pobitih talcev.

Obstoja ljudsko izročilo, da so se v turških časih dekleta raje podale v smrt s skokom preko pečine v prepad, kot da bi postale turški plen. Pečine so bile krvave in v resnici imajo še zdaj barvo, ki je slična krvi in se imenujejo Krvave stene, po teh je vas dobila svoje ime. Kaj je legenda in kaj je resnica?

Pod cerkvijo se pričinja skalnati predel, ki se spušta proti Iški, v teh, skoro nepristopnih krajih so med vojno pod pečinami skrivali ranjence, ki so jih spravili tja s skoro nečloveškimi napori. Od vasi Bukovec vodi proti Iški skalnata pot, ki ni dokončana.

Naš namen je, da vas seznanimo tudi z zanimivim kulturno-zgodovinskim objektom, to je 816 metrov visokim hribom Sv. Primož nad Robom, s cerkvijo, ki je posvečena temu svetniku in je bila nekoč priznana in množično obiskovano romarsko središče.

Cerkev je bila zgrajena v 16. stoletju in jo omenja Valvazor v svoji »Slavi vojvodine Kranjske«, v njenem gotičnem prezbiteriju so bogate freske, ki jih že več let postopoma obnavlja Zavod za spomeniško varstvo.

Prebivalci tamkajšnjega okoliša, imenovanega »Rute«, to je 9 malih vasi z maloštevilnimi krajin, vlagajo izredne napore, da se zaščiti ta zgodovinsko-kulturni objekt. S svojim delom in finančnimi sredstvi so uredili notranjost, ki je bila zelo vlažna, uredili so celotni prostor, tako, da pridejo freske do prave veljave, v zadnjem času so obnovili ostrešje, saj je zamakalo v notranjost. Namestili pa so tudi strelcovod, potrebna pa bi bila še fasada.

Mnogim obiskovalcem tega kraja pa vzbuja neprijeten občutek okolica, ki je neurejena. Okoli cerkve je bil v davnih časih zgrajen obrambni zid, ki ga je zob časa v teku stoletij močno načel, deloma je porušen, deloma pa v takem stanju, da se ga ne splača obnoviti, v veliki meri je k temu razdejanju pripomoglo tudi topovsko obstreljevanje za časa NOB iz Velikih Lašč, saj je bila na zvorniku zaradi odličnega razgleda partizanska opazovalnica in tako je bila cerkev z obzidjem tarča topovskih granat.

V sklopu nekdanjega obzidja je tudi pokopališče, kjer je zdaj 15 družinskih grobov, tu počivajo tudi štirje

partizani. Vsekakor le-to danes ne predstavlja dostojnega poslednjega prebivališča pokojnih, saj ni obzidja in ne vrat in imajo živali tod prost prehod.

Potrebno je zgraditi 150 metrov obzidja v dolžino, višine 1,20 metra. To pa presega možnosti krajanov, ki so sicer pripravljeni delati, vendar potrebujejo široko pomoč, saj gre za celotno ureditev kulturno-zgodovinskega objekta, ki priča o naši preteklosti. Zeleli bi, da bi priskočile na pomoč pristojne občinske institucije in bi s skupnimi napori rešili ta problem.

* Vse, ki imate veselje do čiste naravne lepote, vabimo, da si ogledate te kraje, predvsem vas seznanjamo, da vodi do Sv. Primoža nova lepa gozdna cesta od vasi Logarjev, ali pa preko Roba do Sela. Tam poteka evropska peš pot, po kateri često gredo tudi tujci. V Selu se lahko okrepčate tudi na »Kmetiji odprtih vrat« pri Silvi Kraševac, nato naprej do vasi Zgonče. Uživali boste v miru, lepem okolju in prekrasnem razgledu. Jože Ivanc in njegova žena na Zgončem, pa sta kljub prezaposlenosti, zelo ljubezniva in pozorna do obiskovalcev, ki bi želeli kaj pojasnil.

ANGELA PUH

Javna razsvetljava na Brišah

Dolgoletna želja Brišanov pri Polhovem Gradcu, da se dokopljajo do javne razsvetljave, se je končno le uresničila. Letos poleti so zasvetila prava svetlobna telesa v kraju in to pri vaški prodajalni plina in mleka in pa pri kmetu Korošcu, kjer je avtobusna postaja. Pri akciji za pridobitev javne razsvetljave so izdatno pomagali tudi krajin sami, ki so posekali in postavili drogove in izkopalni jarke za kabel (na sliki).

B. VRHOVEC